

Alte Drucke

**P. VIRGILII || MARONIS OPERA IN-||DVBITATA, || BVCOLICON,
|| GEORGICON, || ÆNEIS. || QVIBVS ACCESSERVNT ET || ALIA
QVAEDAM LECTIONI || & studio ...**

Vergilius Maro, Publius

Lipsiae, 1590

VD16 ZV 30860

Liber Secundus.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149950

P. VIRGILII MA-
RONIS GEORGICON

Liber secundus.

Hactenus aruorum cultus, & sidera cœli:
 Nunc te Bacche canā, nec non syluestria tecū
 Virgulta, & prolem tardē crescentis oliuæ.
 Huc pater ô Lenæ (tuis hic omnia plena
 Muneribus: tibi pampineo grauidus autumnus
 Floret ager: spumat plenis vindemia labris)
 Huc pater ô Lenæ veni, nudatq; musto.
 Tinge nouo mecum directus crura cothurnis.
 Principiō arboribus varia est natura creandis:
 Namq; alia nullis hominum cogentibus, ipsæ
 Sponte sua veniunt, camposq; & flumina latē
 Curua tenent: vt molle siler, lentæq; genistæ,
 Populus, & glauca canentia fronde salicti.
 Pars autem posito surgent de semine: vt altæ
 Castaneæ, nemorumq; Ioui quæ maxima fronde
 Aesculus, atq; habitæ Graijs oracula quercus.
 Pullulat ab radice alijs densissima sylua:
 Vt cerasis, vlmisq; etiam Parnassia laurus
 Parua sub ingenti matris se subijcit vmbra.
 Hos natura modos primū dedit: his genus omne
 Sylvarum, fruticumq; viret, nemorumq; sacrorum.
 Sunt alijs, quos ipse via sibi repperit vsus.
 Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
 Deposuit sulcis: hic stirpes obruit aruo,

Quadrifidasq; sudes, & acuto robore vallos.
 Sylvarumq; alia pressos propaginis arcus
 Expectant, & viua sua plantaria terra.
 Nil radices egent aliae: summumq; putator
 Haud dubitat terrae referens mandare cacumen.
 Quin & caudicibus scētis (mirabile dictu)
 Truditur è sicco radix oleagina ligno.
 Et saepe alterius ramos impune videmus
 Vertere in alterius: mutatamq; insita mala
 Ferre pyrum, & prunis lapidosa rubescere corna.
 Quare ague ò proprios generatim discite cultus
 Agricola, fructusq; seros mollite colendo.
 Neu segnes iaceant terrae, inuat Ismara Baccho
 Conferere, atq; olea magnum vestire Taburnum.
 Tuq; ades, inceptumq; vnà decurre laborem,
 O decus, ò fama merito pars maxima nostrae
 Mecenas, pelagoq; volans da vela patenti.
 Non ego cuncta meis amplecti versibus opto:
 Non, mihi si lingua centum sint, oraq; centum,
 Ferrea vox. ades, & primi lege littoris oram.
 In manibus terrae non hīc te carmine ficto,
 Atq; per ambages, & longa exorsa tenebo.
 Sponte sua quae se tollunt in luminis auras:
 Infœcunda quidem, sed lata & fortia surgunt.
 Quippe solo natura subest: tamen hæc quoq; si quis
 Injerat, aut scrobibus mandet mutata subactis:
 Exuerint syluestrem animum, cultuq; frequenti,
 In quasq; voces artes, haud tarda sequentur.
 Nec non & sterilis quæ stirpibus exit ab imis,

Hoc

Hoc faciet, vacuos si sit digesta per agros.
 Nunc altæ frondes, & rami matris opacant:
 Crescentiq; adimunt fortis, vruntq; ferentem.
 Iam, quæ seminibus iactis se sustulit arbor,
 Tarda venit, seris factura nepotibus umbram:
 Pomaq; degenerant succos oblita priores,
 Et turpes, auibus prædam, fert vua racemos.
 Scilicet omnibus est labor impendendus. & omnes
 Cogenda in sulcum, ac multa mercede domanda.
 Sed truncis oleæ melius, propagine vites
 Respondent, solido Paphie de robore myrtus.
 Plantis edura coryli nascuntur, & ingens
 Fraxinus, Herculeaq; arbor umbrosa corona,
 Chaonijq; patris glandes: etiam ardua palma
 Nascitur, & casus abies visura marinos.
 Inferitur verò ex foetu nucis arbutus horrida:
 Et steriles platani malos gessere valentes,
 Castaneæ fagos: ornusq; incanuit albo
 Flore pyri: glandemq; sues fregere sub vlmis.
 Nec modus inferere, atq; oculos imponere, simplex.
 Nam quæ se medio trudent de cortice gemma,
 Et tennes rumpunt tunicas, angustus in ipso
 Fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
 Includunt, vdoq; docent inolescere libro.
 Aut rursus enodes trunci ressecantur, & altè
 Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces
 Plantæ immittuntur: nec longum tempus, & ingens
 Exijt ad cælum ramis felicibus arbos,
 Miraturq; nouas frondes, & non sua poma.

Præte rea genus haud vnum nec fortibus vlnis.
Nec salici, lotog₃, nec Ideis cyparissis.

Nec pingues vnam in faciem nascuntur oliua,
Orchades, & radij, & amara p^{er}ausa hacta^{re}.

Pomag₃, & Alcinoi sylua: nec surculus idem
opulidum Italici Crustumij₃, Syrijs₃, pyris, grauib^{us}q₃ volemi^{us} *pyrae Gallia*

Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Quam Methymnao carpit de palmitē Lesbos.

Thraciam Sunt Thasiæ vites, sunt & Maræotides alba:

Pinguibus hæc terris habiles, leuioribus illæ.

Et passo Psyrhia vtilior, tenuisq₃ Lageos,

Tentatura pedes olim, victurag₃ linguam:

Purpureæ, Preciæq₃: & quo te carmine dicam

Rhetica? nec cellis ideo contende Falernis.

Sunt & Amineæ vites, firmissima vina:

Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Phaneus:

Argitisq₃ minor: cui non certauerit vlla,

Aut tantum fluere, aut totidem durare per annos.

Non ego te mensis & dijs accepta secundis,

Transierim Rhodia, & tumidis Bumaste racemis.

Sed neq₃, quam multa species, nec nomina quæ sint,

Est numerus: neq₃, enim numero cōprehendere refert:

Quem qui scire velit, Libyci velit æquoris idem

Discere, quam multa Zephyro turbentur arenæ:

Aut, vbi nauigij violentior incidit Eurus,

Nosse, quot Ionij veniant ad littora fluctus.

Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt.

Fluminibus salices, crassiq₃ paludibus alni

Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:

Littoræ

Littora myrtetu latissima: deniq; apertos
 Bacchus amat colles, Aquilonem, & frigora taxi.
 Aspice & extremis domitum cultoribus orbem,
 Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos.
 Diuisa arboribus patrie: sola India nigrum
 Fere hebenum: solis est thurea virga Sabais.
 Quid tibi odorato referam sudantia ligno,
 Balsamag; & baccas semper frondentis acanthi?
 Quid nemora Aethiopum molli canentia lana?
 Vellerag; ut folys depectant tenuia Seres?
 Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
 Extremi sinus orbis? ubi aera vincere summum
 Arboris haud vlla iactu potuere sagittae:
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
 Media fert tristes succos, tardumq; saporem
 Felicis mali: quo non praesentius vllum
 (Pocula si quando saeuae infecere nouerca,
 Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba)
 Auxilium venit, ac membris agit aera venena.
 Ipsa ingens arbor, faciemq; simillima lauro:
 Et si non alium late iactaret odorem,
 Laurus erat: folia haud vllis labentia ventis:
 Flos apprima tenax: animas, & olentia Medi
 Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis.
 Sed neq; Medorum syluae, ditissima terra,
 Nec pulcer Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
 Laudibus Italia certent: non Baetra, nec Indi.
 Totag; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
 Haec loca non tauri spirantes naribus ignem

Inuen-

Inuertere, satis immanis dentibus hydri:
 Nec galeis, densisq; virum seges horruit hastis:
 Sed grauidæ fruges, & Bacchi Masticus humor
 Impleuere: tenent oleaq; armentaq; leta.
 Hinc bellator equus campo sese arduus infert:
 Hinc albi Clitumne greges, & maxima taurus
 Victima, sepe tuo persusi flumine sacro,
 Romanos ad templa Deum duxere triumphos.
 Hic ver ægidium, atq; alienis mensibus ætas:
 Bis grauidæ pecudes, bis pomis vilis arbor,
 At rabida tigres absunt, & scæua leonum
 Semina: nec miseros fallunt aconita legentes:
 Nec rapit immensos orbes per humum, neq; tanto
 Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
 Adde tot egregias vrbes, operumq; laborem:
 Tot congesta manu præruptis oppida saxis:
 Fluminaq; antiquos subterlabentia muros.
 An mare, quod supra, memore, quodq; alluit infra?
 An ne lacus tantos? te Lari maxime, teq;
 Fluctibus & fremitu assurgens Benace marino?
 An memorem portus? Lucrinog; addita claustra?
 Atq; indignatum magnis stridoribus æquor?
 Iulia qua ponto longe sonat vnda refluxo,
 Thyrrhenusq; fretis immittitur æstus Auernis?
 Hæc eadem argenti riuos, arisq; metalla
 Ostendit venis, atq; auro plurima fluxit.
 Hæc genus acre virum, Marfos, pubemq; Sabellam,
 Assuetumq; malo Ligurem, Volcosq; verutos
 Extulit: hæc Decios, Marios, magnosq; Camillos:
 Scipiadas

Scipiadas duros bello, & te maxime Caesar,
 Qui nunc extremis Asia iam victor in oris
 Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.
 Salue magna parens frugum, Saturnia tellus,
 Magna virum: tibi res antiquæ laudis & artis
 Ingredior, sanctos ausus recludere fontes:
 Ascreumq; cano Romana per oppida carmen.
 Nunc locus aruorum ingenijs: quæ robor a cuiq;
 Quis color, & quæ sit rebus natura ferendis.
 Difficiles primum terra, collesq; maligni,
 Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus aruis,
 Palladia gaudent sylua viuacis oliuæ.
 Indicio est tractu surgens oleaster eodem
 Plurimus, & strati baccis syluestribus agri.
 At, quæ pinguis humus, dulciq; vligine lata,
 Quicq; frequens herbis, & fertilis vbere campus:
 (Qualem sæpe caua montis conuallè solemus
 Despicere: hac summis liquuntur rupibus amnes,
 Felicemq; trahunt limum) quicq; editus Austro,
 Et silicem curuis inuisam pascit aratris:
 Hic tibi præualidas olim, multoq; fluentes
 Sufficiet Baccho vites: hic fertilis vna,
 Hic laticis: qualem pateris libamus & auro,
 Inflauit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
 Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.
 Sit armenta magis studium vitulosq; tueri,
 Aut foetus ouium, aut vrentis culta capellas:
 Saltus, & saturi petiro longinqua Tarenti:
 Et qualem infelix amisit Mantua campum,

Pascentem

Pascentem niveos herboſo flumine cyncos.
 Non liquidi gregibus fontes, non gramina deſunt:
 Et quantum longi carpent armenta diebus,
 Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.
 Nigra ſerè, & preſſo pinguis ſub vomere terra,
 Et cui putre ſolum (namq; hoc imitamur arando)
 Optima frumenti, non villo ex aquore cernes
 Plura domum tardis decedere plauſtra iuuentis.
 Aut vnde iratus ſiliam deuexit arator,
 Et nemora euertit multos ignaua per annos,
 Antiquaſq; domus auium cum ſtirpibus imis
 Eruit: ille altum nidis petière relictis:
 At rudis enituit impulſo vomere campus.
 Nam ieiuna quidem cliuofi glarea ruris,
 Vix humiles apibus caſias, roremq; miniſtrat:
 Et tophus ſcaber, & nigris exeſi chelydri
 Creta, negant alios æquè ſerpentibus agros
 Dulcem ferre cibum, & curuas præbere latebras.
 Quæ tenuem exhalat nebulam, ſumoſq; volucres:
 Et bibit humorem, & cùm vult, ex ſe ipſa remittit:
 Quæq; ſuo viridi ſemper ſe gramine veſtit,
 Nec ſcabie & ſaſſa ledit rubigine ferrum:
 Illa tibi latus intexet vitibus vlnos:
 Illa ferax oleæ eſt: illam experière colendo
 Et facilem pecori, & patientem vomeris vinci.
 Talem diues arat Capua, & vicina Veſueo
 Ora iugo, & vacuis Clanius non æquus Acerris.
 Nunc, quo quamq; modo poſſis cognoscere, dicam.
 Rara ſit, an ſupra morem ſit denſa, requiras:

(Altera

(Altera frumentis quoniam fauet, altera Baccho:
Densa magis Cereri, rarissima quaeq; Lyæo.)
Antè locum capies oculis: atq; inebbis
In solido puteum demitti, omnemq; repones
Rursus humum, & pedibus summas aquabis arenas.
Si deerunt, rarum, pecoriq; & vitibus almis
Aptius vber erit: sin in sua posse negabunt
Ire loca, & scrobibus superabit terra repletis:
Spissus ager: glebas cunctantes, crassaq; terga
Expecta, & validis terram proscinde iuencis.
Salsa autem tellus, & quæ perhibetur amara,
Frugibus infelix: (ea nec mansuescit arando,
Nec Baccho genus, aut pomis sua nomina seruat)
Tale dabit specimen: tu spisso vimine quallos,
Cola, prælorum fumosis diripe tectis.
Huc ager ille malus, dulcesq; a fontibus vnda
Ad plenum calcentur: aqua eluctabitur omnis
Scilicet, & grandes ibunt per vimina gutta.
At sapor indicium faciet manifestus, & ora
Tristitia tentantum sensu torquebit amaro.
Pinguis item quæ sit tellus, hoc deniq; pacto
Discimus: haud vnquam manibus iactata fatiscit,
Sed picis in morem ad digitos lentescit habendo.
Humida maiores herbas alit, ipsaq; iusto
Latior, ab nimium ne sit mihi fertilis illa,
Neu se prævalidam primis ostendat aristis.
Quæ gravis est, ipso racitæ se pondere prodit:
Quæq; levis, promptum est oculis prædiscere nigra:
Et quis cui color: at sceleratum exquirere frigus

Diffi-

Difficile est: picea tantum, taxiq³, nocentes
 Interdum, aut hedera pandunt vestigia nigra.
 His animaduersis, terram multo antè memento
 Excoquere, & magnos scrobibus concidere mōtes.
 Antè supinatas Aquiloni ostendere glebas,
 Quàm latum infodias vitu genus. optima putri
 Arua solo: id venti curant, gelidæq³ pruina,
 Et labefacta mouens robustus iugera fossor.
 At si quos haud vlla viros vigilantia fugit:
 Antè locum similem exquirunt, vbi prima paretur
 Arboribus seges, & quò mox digesta feratur:
 Mutatam ignorent subito ne semina. matrem.
 Quin etiam cœli regionem in cortice signant:
 Vt quo quæq³ modo steterit, qua parte calores
 Austrinos tulerit, qua terga obuerterit axi,
 Restituant. adeò in teneris consuescere multum est.
 Collibus, an plano melius sit ponere vites,
 Quere prius. si pinguis agros metabere campi,
 Densa sere: in denso non segnior vberè Bacchus.
 Sin tumulis accliuè solum, collesq³, supinos,
 Indulge ordinibus: nec secius omnis in vnguem
 Arboribus positus secto via limite quadret.
 Vt sape ingenti bello cùm longa cohorteis
 Explicuit legio, & campo stetit agmen aperto,
 Directæq³ acies: ac latè fluctuat omnis
 Aere remidenti tellus: nec dum horrida miscent
 Prælia. sed dubius medijs Mars errat in armis:
 Omnia sint paribus numerus dimensa viarum:
 Non animum modò vti pascat prospectus manem,

Sed

Sed quia non aliter vires dabit omnibus aquas
 Terra, neq; in vacuum poterunt se extendere rami.
 Forſitan & ſcrobibus qua ſint faſtigia, quaeras.
 Auſim vel tenui vitem committere ſulco:
 Alius ac penitus terra deſigitur arboſ:
 Aeſculus imprimis: qua quantum vertice ad auras
 Aethereas, tantum radice in tartara tendit.
 Ergo non hyemes illam, non flabra, neq; imbres
 Conuellunt: immota manet, multoſq; per annos
 Multa viram voluens durando ſecula vincit.
 Tum ſortes late ramos, & brachia tendens
 Huc illuc, media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram.
 Neue tibi ad ſolem vergant vineta cadentem:
 Neue inter vites corylum ſere: neue flagella
 Summa pete, aut ſummas deſringe ex arbore plātas:
 (Tantus amor terra) neu ferro lade reuſo
 Semina: neue olea ſylueſtreis inſere truncoſ.
 Nam ſape incautiſ paſtoribus excidit ignis,
 Qui ſurtim pingui primum ſub cortice ſectus,
 Robora comprehendit: frondeſq; elapſus in alias,
 Ingentem cælo ſonitum dedit: inde ſecutus
 Per ramos victor, perq; alta cacumina regnat,
 Et totum inuoluit flammis nemus, & ruit atram
 Ad cælum picea craffus caligine nubem:
 Praeſertim ſi tempeſtas à vertice ſylui
 Incubuit, glomeratq; ſerens incendia ventus.
 Hoc vbi: non à ſtirpe valent, caſaq; reuerſi
 Poſſunt, atq; ima ſimiles reuiſcere terra:
 Infelix ſuperat folijs oleaſter amariſ.

F

Nec

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor,
 Tellurem Borea rigidam spirante mouere.
 Rura gelu tum claudit hyemis, nec semine iacto
 Concretam patitur radicem affigere terræ.
 Optima vinetis satio, cum vere rubenti
 Candida venit aus longis inuisa colubris :
 Prima vel autumn sub frigora, cum rapidus sol
 Nondum hyemē contingit equis, iam præterit æstus.
 Ver adeo frondi nemorum, ver vile sylus :
 Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.
 Tum pater omnipotens fecundus imbribus æther
 Coniungit in gremium lata descendit, & omnes
 Magnus alit, magno commistus corpore, factus.
 Aura tum resonant auibz virgulta canoris :
Et Venerem certis repetunt armenta diebus.
 Parturit almus ager : Zephyrig, tepentibus auris
 Laxant arua sinus : superat tener omnibus humor :
 Inq, nouos Soles audent se germina turd
 Credere : nec metuit surgentes pampinus Austros,
 Aut actum cælo magnis Aquilonibus imbrem :
 Sed trudit gemmas, & frondes explicat omnes.
 Non alios prima crescentis origine mundi
 Illuxisse dies, aliumq, habuisse tenorem
 Crediderim : ver illud erat, ver magnus agebat
 Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri :
 Cum primum lucem pecudes hausere, virumq,
 Ferrea progenies duris caput extulit aruis :
 Immissaq, fera syluis, & sidera cælo.
 Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,

Si non

Si non tanta quies iret frigusq; caloremq;
 Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.
 Quod superest, quacūq; premit virgula per agros,
 Sparge simo pingui, & multa memor occule terra:
 Aut lapidē bibulam, aut squallentis infode conchas.
 Inter enim labentur aquæ, tenuiq; subibit
 Halitus, atq; animos tollent sata. tamq; reperti,
 Qui saxo super, atq; ingentis pondere testa
 Urgerent: hoc, effusus manimen ad imbres:
 Hoc, ubi hinc sita sunt findi Canis astiser arua.
 Seminibus positus, superest deducere terram
 Sapius ad capita, & duos tactare bidentes:
 Aut presso exercere solum sub vomero, & ipsa
 Electere luctantes inter vineta iuuenos:
 Tum leues calamos, & rase hastilia virgæ,
 Fraximēsq; aptare sudes, furcasq; bicornes:
 Viribus eniti quarum, & contemnere ventos
 Assuescant, summasq; sequi tabulata per vlnos.
 Ac, dum prima nouis adolescit frondibus ætas,
 Parcendum teneris: & dum se letus ad auras
 Palmes agit, laxis per purum immissus habentis,
 Ipsa acies falcis nondum tentanda, sed vncis
 Carpenda manibus frondes, interq; legenda.
 Inde ubi iam validis amplexu stirpibus vlnos
 Exierint, tunc stringe comas, tunc brachia tonde:
 (Ante reformidant ferrum) tunc deniq; dura
 Exerce imperia, & ramos compesce fluentes.
 Texenda sepes etiam, & pecus omne tenendum:
 Præcipue dum frons tenera, imprudensq; laborum:

F a Cui,

Cui, super indignas hyemes, solemq; potentem,
 Sylvestreis vri assidue capreaq; sequaces
 Illudunt : pascuntur oues, auida; iuuenta.
 Frigora nec tantum cana concreta pruina,
 Aut grauis incumbens scopulis arenibus aetas,
 Quantum illi nocuere greges, duriq; venenum
 Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix.
 Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
 Caditur, & veteres ineunt proscenia ludi :
 Premiag; ingentes pagos, & compita circum
 Theseida posuere : atq; inter pocula leti
 Mollibus in pratis vnctos saliere per vires.
 Nec non Ausonij, Troia gens missa, coloni
 Versibus in comitis ludunt, risuq; soluto :
 Oraq; corticibus sumunt horrenda cauatis :
 Et te Bacche vocant per carmina lata, tibiq;
 Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.
 Hinc omnis largo pubescit vinea fœtu :
 Complentur vallesq; caua, saltusq; profundi,
 Et quocunq; Deus circum caput egit honestum.
 Ergo ritè suum Baccho dicemus honorem
 Carminibus patrijs, lancesq; & liba feremus :
 Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram :
 Pinguiag; in verubus torrebimus exta columnis.
 Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
 Cui nunquã exhausti satis est.namq; omne quotannis
 Terq; quaterq; solum scindendum, glebaq; versis
 Aeternum frangenda bidentibus : omne leuandum
 Fronde nemus, redit agricolis labor actus in orbem,

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.
 Et iam olim, seras posuit cum vinea frondes,
 Frigidus & syluis Aquilo decussit honorem:
 Iam tum acer curas venientem extendit in annum
 Rusticus: & curuo Saturni dente relictam
 Persequitur vitem attondens, fingitq; putando.
 Primus humum fodito, primus deuecta cremato
 Sarmenta, & vallos primus sub recta referto:
 Postremus merito bis viribus ingruet umbra,
 Bis segetem densis obducunt sentibus herba:
 Durus vterq; labor. laudato ingentia rura,
 Exiguum colito. nec non etiam aspera rusci
 Vimina per syluam, & ripis fluuiialis arundo
 Ceditur: incultiq; exercet cura salicti.
 Iam vineta vites, iam falcem arbuta reponunt:
 Iam canit extremos effatus vinitor antes:
 Sollicitanda tamen tellus, puluisq; mouendus:
 Et iam maturis metuendus Iuppiter vuus.
 Contra, non vlla est oleis cultura: neq; illa
 Procuruam expectant falcem, rastrosq; tenaces,
 Cum semel haeserunt aruis, aurasq; tulerunt.
 Ipsa satis tellus, cum dente recluditur vincto,
 Sufficit humorem, & grauidas cum vomere fruges.
 Hoc pinguem, & placitam paci nutritor oliuam.
 Poma quoq; ut primum truncos sensere valentes,
 Et vires habuere suas, ad sidera raptim
 Vi propria nituntur, opiq; haud indiga nostra.
 Nec minus interea sortu nemus omne grauescit,
 Sanguineiq; inculta rubent auaria baccis.

Tondentur cythisi tadas : tadas sylua alta ministrat,
 Pascunturq; ignes nocturni, & lumina fundunt.
 Et dubitant homines ferere, atq; impendere curā!
 Quid maiora sequar? salices, humilesq; genistæ,
 Aut illa pecori frondem, aut pastoribus umbram
 Sufficiunt, sepemq; satum, & pabula melli:
 Et iuuat vndantem buxo spectare Cytorum,
 Naricisq; picis lucos: iuuat arua videre
 Non rastris hominum, non vlli obnoxia cura.
 Ipsa Caucaseo steriles in vertice sylua,
 Quas animosi Euri assidue franguntq; feruntq;
 Dant alios alia fetus: dant vile lignum
 Nauigij pinos: domibus cedrosq; cupressosq;
 Hinc radios triuere rotis, hinc tympana plaustris
 Agricola, & pandas ratibus posuere carinas.
 Vimibus salices fecunda, frondibus vlni.
 At myrtus validis hastilibus, & bona bello
 Cornus, Ithyreos taxi torquentur in arcus.
 Nec tilia leues, aut torno rasile buxum,
 Non formam accipiunt, ferroq; cauantur acuto:
 Nec non & torrentem vndam leuis imitat alnus
 Missa Pado: nec non & apes examina condunt
 Corticibusq; cauis, vitiosaq; ilicis alueo.
 Quid memorandum æquæ Baccheia dona tulerunt?
 Bacchus & ad culpam causas dedit: ille furentes
 Centauros letho domuit, Rhetumq; Pholumq;
 Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem.
 O fortunatos nimium, sua si bona norint,
 Agricolas! quibus ipsa, procul discordibus armis,
Fundit

Fundit humo facilem victum iustissima tellus.
 Si non ingentem foribus domus alta superbis,
 Mane salutantum totis vomit adibus vnam,
 Nec varios inhiant pulchra refudine postes,
 Illusasq; auro vestes, Ephyreiaq; færa :
 Alba nec Assyrio fucatur lana veneno,
 Nec casta liquidi corrumpitur vsus oliui :
 At secunda quies, & nescia fallere vita,
 Diues opum variarum : at Latæ oscia fundis,
 Spelunca, viuig, lacus : at frigida Tempe,
 Mugirusq; boum, mollesq; sub arbore somni
 Non absunt : illis saltus, ac lustra ferarum,
 Et patiens operum, paruodq; assueta inuentus :
 Sacra deum, sanctiq; patres : extrema per illos
 Iusticia, excedens terris, vestigia secit.
 Me verò primum dulces ante omnia Musa,
 (Quarum sacra fero, ingenti percussus amore)
 Accipiant, cœliq; vias, & sidera monstrent :
 Defectus Solus varios, Lunaq; labores :
 Vnde tremor terris : qua vi maria alta tumescant
 Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant :
 Quid tantum Oceano properent se tingere soles
 Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.
 Sin, hæc ne possim natura accedere partem,
 Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis :
 Rura mihi, & rigui placeant in vallibus amnes :
 Flumina amem, syluasq; inglorius. ô, vbi campi,
 Sperchiusq; & virginibus bacchata Lacenis
 Taygeta : ô, qui me gelidis in vallibus Hami

F 4

Sistat.

Sistat, & ingenti ramorum protegat umbra.
Felix qui potuit rerum cognoscere causas:
Atq; metas omnes, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus, strepitumq; Acherontis auari.
Fortunatus & ille, deos qui nouit agrestes,
Panaq; Syluanumq; senem, Nymphasq; sorores.
Illum non populi fasces, non purpura regum
Flexit, & insidos agitans discordia fratres:
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
Non res Romana, perituraq; regna: neq; ille
Aut doluit, miserans inopem, aut inuidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulere sua, carpsit: nec ferrea iura,
Insanumue forum, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta caca, ruuntq;
In ferrum: penetrant aulas, & limina regum:
Hic petit excidijs urbem, miserosq; penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius, defossoq; incubat auro:
Hic stupet attonitus rostris: hunc plausus hiantem
Per cuneos (geminatur enim plebiq; patrumq;)
Corripuit: gaudent perfusi sanguine fratrum:
Exilioq; domos & dulcia limina mutant,
Atq; alio patriam querunt sub sole iacentem.
Agricola incuruo terram dimouit aratro:
Hinc anni labor: hinc patriam, paruosq; nepotes
Sustinet, hinc armenta bouum, meritosq; iuuenecos.
Nec requies: quin aut pomis exuberet annus,
Aut foetu pecorum, aut Cerealis mergite culmi,

Prouentus

Prouentusq; oneret sulcos, atq; horrea vincat.
 Venit hyems: teritur Sicyonia bacca trapetis:
 Glande sues lati redeunt: dant arbuta syluae:
 Et varios ponit fetus autumnus, & alie
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
 Interea pendent dulces circum oscula nati:
 Casta pudicitiam seruat domus: vbera vacca
 Lactea demittunt: pinguesq; in gramine lato
 Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.
 Ipse dies agitat festos: sususq; per herbam,
 Ignis vbi in medio, & socij cratera coronant:
 Te libans Lenæ vocat: pecorusq; magistris
 Velocis iaculi certamina ponit in vltimo:
 Corporaq; agresti nudat prædura palastra.
 Hanc olim veteres vitam coluere Sabini:
 Hanc Remus, & frater: sic fortis Hetruria creuit:
 Scilicet & rerum facta est pulcerrima Roma,
 Septemq; vna sibi muro circundedit arces.
 Antè etiam sceptrum Dictæi regis, & antè
 Impia quàm castis gens est epulata iuuentis:
 Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.
 Nec dum etiam audierant inflari classica, nec dum
 Impositos duris crepitare incudibus enses.
 Sed nos immensum spacijs consecimus æquor:
 Et iam tempus equum sumantia soluere colla.

FINIS LIB. II. GE-
 ORGICORVM.

F s

P. VIR-

